

Ἡρωϊκοὶ τῆς Ἰδέας πρόμαχοι, ἀθάνατοι τοῦ Γένους Ἐθνομάρτυρες.

Ὁ Ἀγχιάλου Βασίλειος.

Ὁ Ἱεράρχης ὁ ὑπέρροχος τῆς πίστεως καὶ τῶν ἐθνικῶν δικαίων ὁ προασπιστὴς ὁ τίμιος.

Ὁ ἀπαράμιλλος συνεχιστὴς τῶν μεγάλων μορφῶν τῶν Ἱερῶν Ἀγώνων.

Τοῦ Γρηγορίου καὶ τοῦ Σαμουὴλ καὶ τοῦ Γαβριὴλ ὁ ἄξιος ἀπόγονος.

Ὁ ποιμὴν ὁ ἅγιος ὁ θεὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προδάτων καὶ τῆς Ἰδέας τῆς παναγίου.

Ἐφείσθη ὁ θάνατος τῆς πολυτίμου ζωῆς του.

Διὰ τὰ καταστήσῃ τὸ μαρτύριον αὐτοῦ τὸ ἐθνικὸν ἐπὶ μέγα καὶ μᾶλλον ἔνδοξον.

Σύρεται σήμερον ὁ Ἱεράρχης ὁ Σεπτὸς εἰς τὰς φυλακάς καὶ τὰ βασανιστήρια. Διότι ἱερῶν καὶ δαίμων ἡμύνθη. Διότι πρῶτος ἔταξε τὰ στήθη του τὰ ἅγια εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ὑπὲρ λακπατουμένων ἐθνικῶν δικαίων.

Τὸ μαρτύριόν του μεγαλύνεται. Καὶ ἡ σεπτὴ μορφή του ἐξιδανικεύεται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ψυχάς, διὰ τὰ καταλάβῃ μίαν ἡμέραν θέσιν περιφανῇ εἰς τὸ πάνθεον τῶν ἡρώων καὶ τῶν μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας τοῦ Γένους καὶ τῆς κραταιώσεως τῆς φυλῆς.

..

Καὶ παρ' αὐτὸν, οἱ ἄλλοι Ἐθνομάρτυρες.

Τὰ θύματα τῆς ἀτιμίας τῆς βουλγαρικῆς, τὰ προσενεγκόντα τὰ τίμια τῶν σώματα ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν θωμὸν τὸν ἱερώτερον.

Ἀπέθανον διὰ τὰ ζῆση μεγάλη ἡ Ἑλλάς. Ἀνελύθησαν εἰς φλόγας διὰ τὰ φωτίσωσι τὴν αἴγλην καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Πρὸ τῆς ἡρωϊκῆς θυσίας τῶν σύμπας μετὰ σεβασμοῦ ὁ κόσμος ἀποκαλύπτεται.

Καὶ πρὸ τοῦ τάφου τῶν τοῦ τιμίου θαρσαλέου γονυπετεῖ σήμερον ἡ Ἑλλάς.

Ἡ Ἑλλάς ἡ Μεγάλη, περιβεβλημένη ἓνα ἐπὶ δόξης στέφανον αἰμόδρεκτον, καταγλαΐζοντα τὸ μέτωπον αὐτῆς τὸ ὑπερένδοξον.

Δὲν κλαίει διὰ τὸν θάνατον, τὸν ὁδηγοῦντα εἰς ἀθανασία ὑπέρλαμπρον.

Προσεύχεται μόνον καὶ ὀρκίζεται.

Ὀρκίζεται τὸν ὅρκον τὸν ἱερώτερον τῆς ἐκδικήσεως τοῦ ἁγίου αἱμάτων σας, ὦ ἀδελφοὶ ἀπαράμιλλοι.

Μνημεῖον μέγα, ὑπερένδοξον θὰ ἐγείρῃ ἐπὶ τοῦ τιμμένου τάφου σας.

Διὰ τὰ στυλῶσῃ ἐπ' αὐτοῦ, ἀγῆρω στυλοβάτου, τὴν δόξαν τὴν Ἑλληνικὴν, ἣν τοσοῦτον ἐπαξίως κατεκτήσατε.

Δὲν θὰ λησμονήσῃ ἡ Ἑλλάς ποτὲ τί σας ὀφείλει, ὦ ἥρωες τῆς Ἰδέας ὑπέρροχοι.

Τὸ τρόπαιον, ὅπερ τῇ ἐστήσατε μετὰ τὸ αἱμά σας τὸ ἀτίμητον θ' ἀποτελέσῃ ἑσσεὶ μίαν ἀπὸ τὰς ὑπερλάμπρους σελίδας τῆς ἐνδόξου Ἱστορίας της.

Ἡ ἐνδοξὸς περγαμινὴ ἦν προσεθέσατε εἰς τὰς ἄλ-

λας τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς θ' ἀποτελέσῃ τρανὸν μαρτύριον τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ ζωπύρου τῆς φυλῆς.

Καὶ κηλίδι συγχρόνως ἀνεξίτηλον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, οἵτινες ἐπέτρεψαν νὰ πέσῃτε θύματα τῆς ἱερωτέρως καὶ ὁσιωτέρως τῶν Ἰδεῶν.

Τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς ἐθνομάρτυρας.

Ὡν ὁ θάνατος προσεκόλαψεν ὄνειδος αἰώνιον εἰς τοὺς χριστιανούς τῆς Δύσεως.

Δ. ΜΟΣΧΟΝΑΣ

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Ὁ σοφὸς φυσιολόγος Πετεγκόφερ ὁ διδάσκων ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου ἀπήγγειλεν ἐσχάτως λαμπρὸν λόγον περὶ τῆς δυνάμεως τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν δι' αὐτῆς ἐπιτευχθέντων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἐκ τοῦ λόγου τούτου, ὅστις κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνδιατρίβει εἰς θέματα καθαρῶς ἐπιστημονικὰ, παραθέτομεν τὰς κατωτέρω περικοπὰς δυναμένας νὰ κατανοηθῶσι καὶ ὑπὸ παντὸς μὴ ἐπιστήμονος ἀναγνώστου.

Πολλοὶ φαντάζονται, λέγει μεταξὺ ἄλλων ὁ σοφὸς καθηγητὴς, ὅτι αἱ διάφοροι ἐπιστῆμαι, αἵτινες κατὰ τὴν γένεσιν αὐτῶν οὐδὲν εἶχον πρὸς ἀλλήλας τὸ κοινόν, θὰ ἐχώρουν κατὰ τὴν περαιτέρω ἀνέλιξιν τῶν εἰς μεγαλητέραν ἀκρότητα ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν. Συμβαίνει ὅμως τὸ ἀντίστροφον. Οὕτω π. χ. φυσικὴ καὶ χημεία ἐθεωρήθησαν ἐπὶ μακρὸν ὅσο ὅλως διάφοροι κλάδοι τῆς ἀνθρωπίνης μαθήσεως, ἀλλὰ σήμερον οὐδεὶς φυσικὸς δύναται νὰ ἐργασθῇ ἀνευ τῆς χημείας, οὐδεὶς δὲ χημικὸς ἀνευ τῆς φυσικῆς, ἀμφότεροι δὲ ἔχουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνάγκην τῶν μαθηματικῶν ὅχι πρὸ πολλῶν ἀκόμη ἐτῶν, ὅλοι ἐνέμιζον ἀδύνατον τὴν συνάφειαν τῆς ἀστρονομίας καὶ τῆς χημείας, σήμερον ὅμως ἐρευνᾶται διὰ τῆς φασματικῆς ἀναλύσεως ἐκ τίνων ὁλῶν συνίσταται ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ὡς νὰ ἡδύνατό τις νὰ ψαύσῃ τὰ συστατικὰ αὐτῶν διὰ τῶν χειρῶν. Καὶ αὐτὴ ἡ φιλοσοφία ὡς ἐπιστήμη τῶν ἀρχῶν πάσης γνώσεως δύναται νὰ συνδυασθῇ πρὸς πᾶσαν ἐπιστήμην, οὕτω δὲ π. χ. ἐκ τῆς ἐπαφῆς τῆς φιλοσοφίας πρὸς τὰς φυσικοθετικὰς ἐπιστήμας παρήχθη ἡ ψυχροφυσικὴ.

Πόσα καὶ πόσον μεγάλα ἔργα δὲν κατωρθώθησαν διὰ τῆς ἐπιστήμης! Ὀλίγα παραδείγματα ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν δύναται νὰ καταδείξῃσι τοῦτο. Ὁ ἀνθρωπος εἶνε τὸ μόνον τῶν ἐπὶ γῆς ὄντων, εἰς ὃν ἐπιτρέπεται ἡ ἐρευνα τοῦ διατί, ἡ ἰδιότης δὲ αὕτη εἶνε τὸ εἰδικόν σημεῖον τὸ διαστέλλον τὸν ἀνθρώπον

ἀπὸ τῶν ἄλλων ζῶων! Τὸ ζῶον ὑπακούει ὁρμευφύτως εἰς τὰς δεδομένας σχέσεις τῶν πραγμάτων καὶ ἐνεργεῖ αὐτομάτως· μόνος δὲ ὁ ἄνθρωπος διανοεῖται ἂν εἶνε ἱκανὸς νὰ μεταβάλῃ τὰ πράγματα ἄλλως πῶς ἢ ὡς ἔχουσιν ἢ ὡς παρεδόθησαν ὑπὸ τῶν προγενεστέρων γενεῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἐξετάζει πράγματα ὧν τὴν ὑπόστασιν δὲν κατώρθωσεν ὁ ἄνθρωπος νὰ μεταβάλῃ· οὐχ ἥττον ἀρνούμεθα μεγάλας ὠφελείας, καθ' ὅσον ἐξετάζοντες καὶ ἐρευνῶντες ἀνευρίσκομεν τὰς αἰτίας καὶ τοὺς νόμους τῶν ὄντων τῆς φύσεως. Εἰς τὴν φορὰν, φερ' εἰπεῖν, τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀστέρων ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε θὰ ἀσκήσῃ κρατοῦσαν δύναμιν, διὸ καὶ θὰ ἤρχετό τις εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ κηρύξῃ τὴν ἀστρονομίαν ὡς τὴν ἀχρηστοτάτην ὄλων τῶν ἐπιστημῶν. Ἄλλ' ὅμως ἡ ἀστρονομία δὲν παρέσχε μόνον εἰς ἡμᾶς ἀκριβὲς μέτρον τόπου καὶ χρόνου ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ ἐδίδαξεν ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ συμβῇ τι ἕλως ἀντιθέτως ἢ ὅπως παρίσταται εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν συμβαίνον· ὅτι δηλ. δὲν στρέφεται ὁ ἥλιος περὶ τὴν γῆν, ἀλλ' ἡ γῆ περὶ τὸν ἥλιον. Βεβαίως ἡ διδασκαλία αὕτη δὲν ἐγένετο πρόξενος ἀμέσου τινὸς πρακτικῆς ὠφελείας, διότι καὶ σήμερον ἐτι λέγομεν ὡς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ὅτι ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ δύει· οὐχ' ἥττον ὅμως ἡ ἐρευνα τῆς κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων συνετέλεσεν ὅχι ὀλίγον εἰς τὴν ἀκρίβωσιν τῶν νόμων τῆς κινήσεως τῶν ἐπιγείων, ἐξ οὗ καὶ διευρυνώθη ἡ μηχανικὴ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Σιδηροδρόμους θὰ ἠδύνατο νὰ στρώσῃ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι, διότι ἡγύρουν πάντων τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων, σιδήρου δηλ. ὕδατος καὶ καυσίμου ὕλης· καίτοι δὲ ἡ μεταποίησις τοῦ ὕδατος διὰ τοῦ πυρὸς εἰς ἀτμὴν εἶνε παλαιὰ ἐφεύρεσις, οὐδεὶς ὅμως τῶν ἀρχαίων ἐσκέφθη νὰ μεταχειρισθῇ τὸν ἀτμὸν πρὸς ἄρσιν μεγάλων βαρῶν καὶ πρὸς κίνησιν μηχανῶν. Ἄλλ' ἡ ἐπιστήμη κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ πίεσις τοῦ αἵματος τοῦ περιβάλλοντος τὴν σφαῖραν τῆς γῆς, εἶνε ἱκανὴ νὰ ἄρῃ ἐπὶ ἓν σχεδὸν μέτρον στῆλην ὑδραργύρου, εἰ καὶ ὁ ὑδράργυρος εἶνε 1518 φορὰς βαρύτερος τοῦ αἵματος.

Πολλάκις αἱ θεμελιώδεις ἐπιστημονικαὶ γνώσεις παρίστανται κατ' ἀρχὰς ὡς ἀσκοποὶ καὶ ὧς ἐπουσιώδεις· βαθυδὸν ὅμως παράγονται ἐξ αὐτῶν θαυμάσια ἀληθῶς φαινόμενα. Αἱ ἀρχαὶ τοιούτων ἀνακαλύψεων φαίνονται πολλάκις ἐκ πρώτης ὄψεως τὸσον μικροῦ λόγου ἄξια, ὥστε νὰ ἀπορῇ τις ἀναλογιζόμενος πῶς ἦτο δυνατόν πρακτικοὶ ἄνθρωποι νὰ δαπανήσωσι χρόνον καὶ χρήματα χάριν πράγματος τὸσον μηδαμικοῦ φαινομένου. Πάντες θαυμάζουσι σήμερον τὸν ἡλεκτρικὸν φωτισμὸν τὸν μεταβάλλοντα τὴν νύκτα εἰς ἡμέραν διαυγῇ τὸν ἡλεκτρικὸν τηλεγράφον καὶ τόσας ἄλλας θαυμασίας ἀνακαλύψεις· ἀλλ' ὅμως τὰ ἀγαθὰ ταῦτα ἔλκουσι τὴν γένεσιν ἐξ ἀφανοῦς ὧς ἀρχῆς, ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Γαλβανισμοῦ. Πρὸ ἑκατὸν καὶ πλέον ἐτῶν ὁ ἐν Βονωνίᾳ φυσιολόγος Γαλβάνης παρετήρησεν ὅτι ἀποτετιμμένα σκέλη βατράχων, ἀτινα ἐπὶ νηστησίμων ἡμερῶν ἐκομίζοντο εἰς τὴν ἀγοράν

ἥσπαιρον μόλις ἐφαύοντο ὑπὸ διαφόρων μετάλλων ὁ Ἴταλὸς φυσιολόγος ἐρευνήσας ἀμέσως τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου, ἀνεκάλυψεν εἰδὸς τι ἡλεκτρισμοῦ. Ἡ ἐπιστημονικὴ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ τούτου μελέτη ἤγαγε σὺν τῷ χρόνῳ εἰς ἐπινόησιν τοῦ τηλεγράφου, τοῦ ἡλεκτρικοῦ φωτισμοῦ καὶ τόσων ἄλλων μηχανημάτων, ἅτινα πάντα τόσας καὶ τὸσον μεγάλας παρέσχον καὶ παρέχουσιν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ὑπηρεσίας. Ἄν ὁ Γαλβάνης ἐζήτηι χρήματα πρὸς ἐκτέλεσιν πειραμάτων ἐπὶ τῶν βατράχειων μηρῶν, θὰ ἐγένετο τότε καταγέλαστος, διότι οὐδεὶς πρακτικὸς ἄνθρωπος ἐκ τῶν συγχρόνων του θὰ ἐβίβει καὶ ἔστω ἓνα ὄβολον χάριν τοιοῦτου σκοποῦ· πράγματι, ἐδέχθη νὰ παρέλθῃ εἰς ὅλος αἰὼν μέχρις οὗ ὁ Γαλβανισμὸς βαθυδὸν θριαμβεύσῃ πρακτικῶς.

Πᾶν ὅ,τι ὁ καθ' ἡμέραν πρακτικὸς τῶν ἀνθρώπων βίος ὀφείλει εἰς τὴν ἐπιστήμην, δὲν εἶνε ἐξ ἴσου ὁρατὸν ὡς ἐν τῷ Γαλβανισμῷ, διαπιστοῦται ὅμως διὰ μυρίων παραδειγμάτων ὅχι μόνον ἐκ τῶν φυσικῶν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν. Δικαιουμαι ἐπὶ τέλους νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι οὐδεμία δαπάνη ὑπὲρ κοινωφελούς σκοποῦ ἀποβαίνει γονιμωτέρα τῆς καταβαλλομένης ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστημονικῆς ἐρευνῆς, ἔστω καὶ ἂν οἱ ἐντεῦθεν παραγόμενοι καρποὶ συγκομίζωνται μετὰ πάροδον ἐνὸς ἢ καὶ περισσοτέρων αἰώνων. Ἐξ ἀνάγκης καὶ αἱ ἐπιστῆμαι περιπίπτουσιν εἰς σφάλματα, τρέπονται δὲ ἐνίοτε σχολιὰν ὁδὸν· ἀλλὰ πρὸς δικαιολογίαν ἡμῶν πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸ ἀρχαῖον ἀπόφθεγμα «σ φ α λ λ ὀ μ ε ν ο ι δ ι δ α σ κ ὀ μ ε θ α». Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ ἀρχαία αὕτη παροιμία φαίνεται παραλογισμὸς· διότι ἂν διὰ μόνων τῶν σφαλμάτων, ἐπιτυχάνωμεν τοῦ σκοποῦ, συνετώματος τῶν ἀνθρώπων θὰ ἦτο τότε ὁ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους σφαλλόμενος. Ἀλλὰ τὸ ἀνωτέρω παλαιὸν ἀπόφθεγμα τοῦτο θέλει κυρίως νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ἀναζητῶν εὐσυνειδήτως τὴν ἀλήθειαν, εὐρίσκει ἐπὶ τέλους αὐτὴν παρὰ πάντα τὰ καθ' ὁδὸν κωλύματα καὶ τὰς ἀποπλανήσεις. Ἡ ἐπιστήμη οὐδέποτε δύναται νὰ ἀποθῇ βλαβερὰ, εἶνε δὲ ἀπέραντος καὶ ἀτελεύτητος ὡς τὸ σῦμπαν. Ἀμα ἀνακαλυφθῇ τι ἀγνωστον, καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ ἴσταται πάλιν ἄλλο ἀγνωστον, οὕτω δὲ χωροῦμεν ἐπὶ τὰ πρόσω διαρκῶς. Θὰ στρεφόμεθα πάντοτε εἰς τὸ πρῶτον τῆς σωκρατικῆς σοφίας ἄρθρον «ἐ ν ο ἶ δ α ὅ τ ι ο ὑ δ ἔ ν ο ἶ δ α». Οὐδέποτε θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐρευνήσωμεν καὶ νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰς τελευταίας αἰτίας τῶν ὄντων καὶ τῆς ἐπιγείου ἡμῶν ὑπάρξεως· τούτου ἕνεκα μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ ἔχει ἀνάγκην νὰ πιστεύῃ εἰς ἀόρατόν τι, εἰς ὑψηλότερόν τι ὄν, εἰς τὸ θ ε ι ο ν.

ΑΘ.

